25/11/2021

Άγιος Μερκούριος: Ένας γενναίος στρατιώτης και αήττητος αθλητής του Χριστού

/ Βίοι Αγίων

Μέσα στην επίλεκτη φάλαγγα των μεγάλων και ενδόξων μαρτύρων της χριστιανικής πίστεως εξέχουσα θέση κατέχει ο ένδοξος του Χριστού μεγαλομάρτυς άγιος Μερκούριος, του οποίου η μνήμη τιμάται και γεραίρεται από την Ορθόδοξη Εκκλησία μας στις 25 Νοεμβρίου.

Ο άγιος Μερκούριος έζησε περί τα μέσα του 3ου μ.Χ. αιώνα και επί των ημερών των ασεβών αυτοκρατόρων Δεκίου (249-251), Γάλλου (251-253) και Βαλεριανού

(253-259). Καταγόταν από την Ανατολή και ο σκυθικής καταγωγής πατέρας του, ονόματι Γορδιανός, ήταν χριστιανός. Γι’ αυτό και ο Μερκούριος είχε ανατραφεί με τα νάματα της χριστιανικής πίστεως. Όταν απεβίωσε ο πατέρας του, κατατάχθηκε στις τάξεις του ρωμαϊκού στρατού και μάλιστα υπηρέτησε στο στράτευμα των Μαρκησίων. Διακρίθηκε για το ανδρείο του φρόνημα και απέσπασε τον θαυμασμό και την εκτίμηση των ανωτέρων του. Το γεγονός αυτό παρακίνησε τον αυτοκράτορα στο να τον αποστείλει με το στράτευμά του για να πολεμήσει εναντίον των βαρβάρων.

Κατά τη διάρκεια όμως της στρατιωτικής αποστολής παρουσιάσθηκε στον Μερκούριο Άγγελος Κυρίου, κρατώντας στο δεξί του χέρι ξίφος και του είπε ότι στάλθηκε από τον Θεό για να τον ενισχύσει στον αγώνα του εναντίον των βαρβάρων. Μάλιστα του αποκάλυψε ότι θα νικήσει τους εχθρούς με τη βοήθεια του Θεού και αργότερα θα μαρτυρήσει για το όνομα του Χριστού, λαμβάνοντας από Αυτόν τον αμάραντο στέφανο της δόξας. Η εμφάνιση του Αγγέλου του Κυρίου ενθάρρυνε τον Μερκούριο σε τέτοιο βαθμό, ώστε κατόρθωσε να κατατροπώσει τους βαρβάρους και να τους τρέψει σε φυγή. Μάλιστα κατά τη διάρκεια της συμπλοκής φόνευσε και τον στρατηγό των βαρβάρων, ο οποίος ονομαζόταν Ρήγας. Το νικηφόρο αποτέλεσμα εντυπωσίασε και χαροποίησε τον αυτοκράτορα σε τέτοιο βαθμό, ώστε ανακήρυξε τον Μερκούριο αρχιστράτηγο, του πρόσφερε δε μεγάλες τιμές και διακρίσεις. Η ευνοϊκή αυτή στάση του αυτοκράτορα απέναντι στον Μερκούριο τον οδήγησε στο να λησμονήσει τον Ουράνιο Βασιλέα και να απολαμβάνει πλουσιοπάροχα τις πρόσκαιρες απολαύσεις της επίγειας ζωής.

Τοιχογραφία του Αγίου Μερκουρίου διά χειρός Φωτίου Κόντογλου στον Ιερό Ναό Αγίας Ειρήνης Κηφισιάς Αττικής (Οικογένειας Πεσμαζόγλου)

Μια νύχτα, όμως, παρουσιάσθηκε στον ύπνο του Άγγελος Κυρίου για να του υπενθυμίσει ότι η νίκη του κατά των βαρβάρων έγινε με τη βοήθεια του Θεού, για το όνομα του Οποίου θα μαρτυρήσει, για να απολαύσει στη συνέχεια τα αιώνια αγαθά της Ουράνιας Βασιλείας Του. Μόλις ο Μερκούριος ξύπνησε, άρχισε να σκέπτεται την εμφάνιση του Αγγέλου στον ύπνο του και τις συγκλονιστικές αποκαλύψεις για το μέλλον του. Παράλληλα άρχισε να συλλογίζεται και τα σοφά λόγια του χριστιανού πατέρα του, του Γορδιανού, ο οποίος τον διαπαιδαγώγησε με τα νάματα της χριστιανικής πίστεως και με τις αλήθειες του Ευαγγελίου του Χριστού, τονίζοντάς του να μείνει πιστός και αφοσιωμένος στον Σωτήρα και Λυτρωτή Χριστό για να απολαύσει τα αιώνια αγαθά της ουράνιας μακαριότητος.

Σκεπτόμενος όλα αυτά ο Μερκούριος άρχισε να κλαίει απαρηγόρητος και χύνοντας δάκρυα ειλικρινούς μετανοίας, αποφάσισε να μείνει προσηλωμένος στον Κύριο ημών Ιησού Χριστού ως τον μόνο αληθινό Θεό.

Έτσι άρχισε σιγά σιγά να απομακρύνεται από το περιβάλλον του αυτοκράτορα, αφού με διάφορες προφάσεις δεν πήγε ούτε στο συμβούλιο που συνεκλήθη ούτε στον ειδωλολατρικό ναό της Αρτέμιδος για να προσφέρει θυσία στους προγονικούς θεούς. Η αλλαγή αυτή στη συμπεριφορά του έγινε όμως η αφορμή να διαβληθεί στον αυτοκράτορα από άνθρωπο, ο οποίος εποφθαλμιούσε το αξίωμα του αρχιστρατήγου. Ο άνθρωπος αυτός παρουσιάσθηκε στον αυτοκράτορα και τον ενημέρωσε για την περιφρόνηση που επιδεικνύει ο Μερκούριος στους πατρώους θεούς, αλλά και για την πίστη του στον Ιησού Χριστό. Ο αυτοκράτορας εξεπλάγη και δήλωσε ότι θα ερευνήσει αυτή την αποκάλυψη και εάν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα, θα τιμήσει πλουσιοπάροχα τον άνθρωπο που κατήγγειλε τον Μερκούριο. Εάν όμως τα λόγια του είναι αποτέλεσμα φθόνου, θα υποστεί σκληρότατη τιμωρία. Ο Μερκούριος κλήθηκε κατόπιν από τον αυτοκράτορα, ο οποίος με πολλή αυστηρότητα και θυμό τον επέπληξε για την αγνωμοσύνη απέναντί του και την περιφρόνηση απέναντι στους ευεργέτες θεούς που του χάρισαν τη νίκη κατά των βαρβάρων. Ο Μερκούριος ομολόγησε τότε με παρρησία την πίστη του στον Κύριο ημών Ιησού Χριστό, ο Οποίος του έδωσε τη δύναμη και νίκησε τους εχθρούς, ενώ θα του δώσει και τη δύναμη να νικήσει τον ειδωλολάτρη αυτοκράτορα, αλλά και να απολαύσει τα ουράνια αγαθά της Βασιλείας του Θεού. Γι’ αυτό τον λόγο περιφρονεί τα επίγεια και πρόσκαιρα αξιώματα. Εκείνη τη στιγμή έβγαλε τη ζώνη και το ένδυμα του στρατηγού και τα πέταξε κάτω.

Η σθεναρή ομολογία του Μερκουρίου εξόργισε τον αυτοκράτορα, ο οποίος έδωσε αμέσως την εντολή να τον φυλακίσουν, ελπίζοντας στη μεταμέλειά του. Πηγαίνοντας προς τη φυλακή ευχαρίστησε τον Κύριο που τον ενίσχυσε, αλλά Του ζήτησε να τον ενθαρρύνει ακόμη περισσότερο, ώστε να μαρτυρήσει για το όνομά Του. Τα μεσάνυχτα παρουσιάσθηκε στον ύπνο του Άγγελος Κυρίου, ο οποίος τον ενίσχυσε στον αγώνα του και τον ενθάρρυνε να υπομείνει τα πρόσκαιρα βασανιστήρια, ώστε να λάβει τον στέφανο της αιωνίου δόξας. Το πρωί της επόμενης ημέρας ο ένδοξος αθλητής του Χριστού Μερκούριος οδηγήθηκε ενώπιον του αυτοκράτορα, ο οποίος προσπάθησε με κολακείες να τον μεταπείσει να αρνηθεί τη χριστιανική του πίστη. Η σταθερή και ακλόνητη όμως πίστη του Μερκουρίου εξαγρίωσε τον αυτοκράτορα, ο οποίος διέταξε να υποβληθεί σε φρικτά βασανιστήρια. Ο γενναίος Μερκούριος του απάντησε με απόλυτη ηρεμία να πράξει ό,τι θέλει, διότι δεν πρόκειται να αλλάξει γνώμη και να προσφέρει τιμές στους ψεύτικους θεούς. Αμέσως ο αιμοβόρος αυτοκράτορας έδωσε εντολή να τον δέσουν με τέσσερα σχοινιά σε τέσσερις πασσάλους και από κάτω άλλοι να του

κόβουν με μαχαίρια τις σάρκες του και άλλοι να του κατακαίουν το σώμα του, ώστε να έχει αφόρητους πόνους. Ο γενναίος αθλητής του Χριστού υπέμεινε με αξιοθαύμαστη καρτερία και με αξιομνημόνευτο ανδρείο φρόνημα τα σκληρά βασανιστήρια.Το γεγονός αυτό ντρόπιασε τον αυτοκράτορα, ο οποίος αισθάνθηκε ηττημένος από τον Μερκούριο.

Η εφέστιος εικόνα του Αγίου Μερκουρίου στον ομώνυμο Ιερό Ενοριακό Ναό του χωριού Ίστριος Ρόδου

Στη συνέχεια διατάχθηκε να οδηγηθεί ο ένδοξος μάρτυς του Χριστού σε σκοτεινή φυλακή και μάλιστα οι δήμιοι τον πήραν στα χέρια τους και τον άφησαν κάτω ακίνητο, αφού δεν μπορούσε να περπατήσει καθόλου. Στη φυλακή ο Μερκούριος δέχθηκε για τρίτη φορά την επίσκεψη του Αγγέλου, ο οποίος του θεράπευσε τις πληγές και τον ενθάρρυνε λέγοντάς του: «Χαίροις γενναῖε στρατιῶτα καὶ ἀθλητά τοῦ Δεσπότου Χριστοῦ ἀήττητε». Μόλις ξύπνησε, είχε αποκατασταθεί πλήρως η

υγεία του και ευχαρίστησε αμέσως το όνομα του Παντοδυνάμου Κυρίου. Όταν όμως ο παρανοϊκός και αιμοβόρος αυτοκράτορας πληροφορήθηκε τη θεραπεία του Μερκουρίου, εξεπλάγη για το παράδοξο αυτό γεγονός. Αμέσως διέταξε να τον φέρουν ενώπιόν του και βλέποντας με έκπληξη ότι οι πληγές του σώματός του είχαν εξαφανισθεί και θεραπευτεί, ρώτησε τον Μερκούριο ποιος γιατρός ή μάγος τον επισκέφθηκε και τον θεράπευσε. Τότε ο άγιος του απάντησε με παρρησία ότι ο ίδιος ο Χριστός με την παντοδυναμία Του τον θεράπευσε.

Η ομολογία αυτή του μάρτυρος εξόργισε ακόμη περισσότερο τον αυτοκράτορα, ο οποίος έδωσε την εντολή να υποβληθεί ο μάρτυς σε φρικτότερα βασανιστήρια, όταν μάλιστα ομολόγησε με παρρησία ότι στον αγώνα του και στο μαρτύριο του έχει βοηθό και συμπαραστάτη τον ίδιο τον Κύριο. Αμέσως άρχισε ο ανελέητος βασανισμός του γενναίου αθλητού του Χριστού, ο οποίος περιλάμβανε τον διαμελισμό των μελών του σώματός του, το οποίο κατατρυπούσαν με αιχμηρά σίδερα, ενώ άλλοι τον έδερναν στο πρόσωπο. Η καρτερία και η αντοχή που επέδειξε ο Μερκούριος και σ’ αυτά τα σκληρά βασανιστήρια εξαγρίωσαν ακόμη περισσότερο τον θηριώδη τύραννο, ο οποίος πρόσταξε να κρεμάσουν τον μάρτυρα κατωκέφαλα και να προσδέσουν βαριά πέτρα στον τράχηλό του, ώστε να του προξενήσουν αφόρητο πόνο. Αλλά και πάλι με τη χάρη και τη βοήθεια του Κυρίου ο άγιος υπέμεινε την τρομερή δοκιμασία.Το γεγονός αυτό εξόργισε τον αυτοκράτορα, ο οποίος διέταξε να λύσουν την πέτρα από τον τράχηλό του και να τον ραβδίσουν ανελέητα με βούρδουλα. Βλέποντας όμως ο μανιακός τύραννος την υπομονή, τη γενναιότητα και το άκαμπτο αγωνιστικό φρόνημα του μάρτυρος, έδωσε την εντολή να τον οδηγήσουν στην Καισάρεια της Καππαδοκίας για να τον αποκεφαλίσουν. Φτάνοντας στον τόπο της θανατικής καταδίκης προσευχήθηκε για τη συγχώρηση των βασανιστών του και ευχήθηκε γι’ αυτούς που θα εορτάζουν τη μνήμη του, να απολαύσουν ουράνια αγαθά από τον Κύριο. Στη συνέχεια έκλινε την τιμία κεφαλή του και οι δήμιοι τον αποκεφάλισαν. Μ’ αυτό τον τρόπο έλαβε από τον Κύριο τον πολυπόθητο στέφανο της αιωνίου δόξας για να συνευφραίνεται αέναα μαζί με τους υπόλοιπους ενδόξους μάρτυρες μέσα στο Βασίλειο της Αγάπης του Θεού.

Ο άγιος Μερκούριος, ο οποίος τιμάται και γεραίρεται από την Εκκλησία μας ως Μεγαλομάρτυς του Χριστού στις 25 Νοεμβρίου, φέρεται ως αυτός που εκατό χρόνια μετά το ένδοξο μαρτύριό του φόνευσε νεκρός τον Ιουλιανό τον Παραβάτη. **Ο ασεβής αυτός αυτοκράτορας εξοργίστηκε, διότι ο συμφοιτητής του, Μέγας Βασίλειος, του πρόσφερε κατά την επίσκεψή του στην Καισάρεια τρία κριθαρένια ψωμιά, από αυτά που έτρωγε και ο ίδιος. Ο Ιουλιανός αισθάνθηκε προσβεβλημένος και έστειλε με τους δούλους του στον Μέγα Βασίλειο χόρτο από το λιβάδι . Παράλληλα του είπε οργισμένος ότι όταν θα επιστρέψει νικητής από την Περσία, θα κατακάψει την πόλη, θα αιχμαλωτίσει τον λαό της Καισάρειας και θα**

τιμωρήσει τον ιεράρχη Βασίλειο για την περιφρόνηση που επιδεικνύουν στους προγονικούς θεούς. Ο Μέγας Βασίλειος πρότεινε στον λαό να συγκεντρώσουν χρήματα, χρυσαφικά και πολύτιμους λίθους και να τα ρίξουν στον δρόμο που θα περνούσε ο φιλοχρήματος αυτοκράτορας. Μ' αυτό τον τρόπο θα κατευναζόταν η καταστροφική του μανία και οργή. Όταν ο Μέγας Βασίλειος πληροφορήθηκε τον ερχομό του Ιουλιανού, συγκέντρωσε τους χριστιανούς σ' ένα βουνό της Καισάρειας, το οποίο ονομαζόταν Δίδυμο και στο οποίο υπήρχε ναός της Υπεραγίας Θεοτόκου. Αφού προσευχήθηκαν ένθερμα στην Παναγία, παρουσιάσθηκε σε όραμα η Παναγία με πλήθος Αγγέλων και απευθυνόμενη σ'αυτούς, είπε να καλέσουν τον Μερκούριο για να πάει να φονεύσει τον εχθρό του Χριστού, ο οποίος είναι ο Ιουλιανός! Εκείνη τη στιγμή ο Μέγας Βασίλειος είδε ότι ήρθε ο μάρτυς Μερκούριος με τα όπλα του και αφού πήρε την εντολή από την Παναγία, έφυγε αμέσως. Μόλις κατέβηκε ο Μέγας Βασίλειος με τους χριστιανούς στην πόλη, πήγε στον ναό του Αγίου μεγαλομάρτυρος Μερκουρίου, όπου φυλασσόταν το ιερό του λείψανο και τα όπλα του. Μόλις μπήκε στο ναό ο Μέγας Βασίλειος, διαπίστωσε έκπληκτος ότι ούτε το λείψανο ούτε τα όπλα του αγίου υπήρχαν! Αμέσως κατάλαβε ότι το όραμα ήταν αληθινό, αφού δεν άργησε να φτάσει η είδηση ότι ο Ιουλιανός είχε σκοτωθεί. Έτσι με τη χάρη του Παντοδυνάμου Θεού ο άγιος Μερκούριος φόνευσε ακόμη και νεκρός τον ασεβή αυτοκράτορα Ιουλιανό τον Παραβάτη.

Η τιμία κάρα του αγίου Μερκουρίου φυλάσσεται στην Ιερά Μονή Βατοπαιδίου του Αγίου Όρους μέσα σε περίτεχνο κιβώτιο – λειψανοθήκη οκταγωνικού σχήματος που χρονολογείται το 1813, ενώ ιερά λείψανα του αγίου φυλάσσονται και στην **Ιερά Μονή Διονυσίου του Αγίου Όρους**. Στο σημείο αυτό αξίζει να αναφερθεί ότι το συνταχθέν υπό του Συμεών του Μεταφραστού Μαρτύριο του αγίου βρίσκεται ανέκδοτο σε πολλούς κώδικες των Ιερών Μονών Βατοπαιδίου και Μεγίστης Λαύρας. Διάσπαρτοι στην ελληνική επικράτεια είναι και οι επ' ονόματι του αγίου Μερκουρίου ιεροί ναοί. Ο άγιος τιμάται ως προστάτης και έφορος του χωριού **Ίστριος Ρόδου**, αφού τόσο ο ενοριακός ναός του χωριού όσο και το εντός του οικισμού εκκλησάκι του 17ου αιώνα τιμούνται επ' ονόματί του. Ναοί αφιερωμένοι στον άγιο Μερκούριο υπάρχουν επίσης στο **Καστελόριζο,** στη **Σύμη,** στο **Ασφενδιού** της **Κω,** στον **Αρτεμώνα Σίφνου** (όπου ο άγιος τιμάται ως ιατρός των παθήσεων των αυτιών), στο Εμπορείο Σαντορίνης, στη Χώρα Σκοπέλου (όπου φυλάσσεται θαυμάσια παλαιά εικόνα των αγίων Μερκουρίου και Αικατερίνης, φιλοτεχνημένη το 1829), στο **Λυγουριό Αργολίδος** (όπου ο ναός υπήρξε καθολικό παλαιάς μονής του 17ου αιώνα), στον **Βελβενδό Κοζάνης**, στην ομώνυμη περιοχή της **Πάρνηθος** στην Αττική και στην Κέρκυρα, όπου ο άγιος τιμάται με ομώνυμους ιερούς ναούς στα χωριά **Άγιος Μάρκος, Περουλάδες, Κρητικά και Στρογγυλή.** Αξιοσημείωτο είναι επίσης το γεγονός ότι ο παλαιός μητροπολιτικός ναός των

Εισοδίων Θεοτόκου στην πόλη της Άρτας κτίσθηκε το 1800 στη θέση βυζαντινού ναού επ’ ονόματι του αγίου Μερκουρίου. Στον ιστορικό αυτό ναό, ο οποίος είναι γνωστός ως Άγιος Μερκούριος και αποτελεί διατηρητέο μνημείο, φυλάσσεται τεμάχιο ιερού λειψάνου του αγίου.

Ο Ιερός Ναός του Αγίου Μερκουρίου στο Λυγουριό Αργολίδος

Ο Ιερός Ναός του Αγίου Μερκουρίου στο χωριό Ασφενδιού της Κω

Ο Ιερός Ναός του Αγίου Μερκουρίου στον ομώνυμο λόφο στον Αρτεμώνα της Σίφνου

Στη σημερινή αλλοπρόσαλλη εποχή, κατά την οποία αμφισβητείται και περιθωριοποιείται η χριστιανική πίστη, προβάλλεται ο ένδοξος μεγαλομάρτυς του Χριστού άγιος Μερκούριος με το άκαμπτο αγωνιστικό και ανδρείο του φρόνημα ως ολόλαμπρο παράδειγμα και φωτεινό πρότυπο για να μας παραδειγματίσει και να μας αφυπνίσει πνευματικά, ώστε να επαναπροσδιορίσουμε τη σχέση μας με τον Χριστό και την Εκκλησία Του στους σημερινούς χαλεπούς καιρούς.

Κείμενο-Φωτογραφίες: Αριστείδης Γ. Θεοδωρόπουλος, Εκπαιδευτικός

Βιβλιογραφία

Γούναρη Γεωργίου Κων., Από την πολιτεία των Αγίων, Έκδοσις Ιεράς Μητροπόλεως Γρεβενών, Γρεβενά 2009.

Κεντρική φωτογραφία: Τοιχογραφία του Αγίου Μερκουρίου του 18ου αιώνα στο Καθολικό της Ιεράς Μονής Παναγίας Φανερωμένης Σαλαμίνος